

Original Research

The Mediating Role of Self-Differentiation in the Relationship between Emotional Abuse and Co-Dependency in Married Female Students

Omid Hamidi^{*1} , Hadi Mirzapour², Hajar FalahZadeh³, Vafa Mostafa⁴

- ¹. Master of Counseling, Department of Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. (*Corresponding Author*) o.hamidi@ymail.com
- ². Master of Educational Psychology, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
- ³. Assistant Professor, Department of Clinical Psychology and Health, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
- ⁴. PhD in Counseling, Department of Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shahid Chamran University, Ahvaz, Iran.

Background & Purpose

Emotional abuse involves behaviors that hurt the other person and ultimately destroy a person's sense of worth and personality (Wolford-Clevenger, Grigorian, Brem, Florimbio, Elmquist & Stuart, 2017). In this regard, one of the variables related to emotional harassment is the co-dependency (Knudson & Terrell, 2012). Co-dependency has mental, emotional, and spiritual dimensions that include learned behaviors, feelings, and beliefs, and result from over-focusing on the needs and behaviors of others. This dependence leads to ignoring one's needs and losing identity. (Bacon, McKay, Reynolds & McIntyre, 2020).

On the other hand, one of the variables related to the concepts of co-dependency and emotional abuse and can affect the type of relationship is self-differentiation (Chang, 2018) that is the ability to maintain one's "individuality" while being emotionally and intellectually relationship with family (Kerr and Bowen, 1988; cited in Meteyard, Andersen & Marx, 2012).

Research background suggests that self-differentiation is theoretically related to emotional abuse and co-dependency, but its moderating role on

the two concepts is a research vacuum. Therefore, the present study seeks to investigate the mediating role of self-differentiation in the relationship between co-dependency and emotional abuse.

Method

The present study was a descriptive correlational study. The statistical population includes all married female students at Shahid Beheshti University of Tehran in the year 1997-98. 250 married female students were selected by non-random sampling method.

Emotional abuse scale: This questionnaire was developed by Brahim (2008). This tool measures the four factors of verbal abuse-criticism, neglect - withdrawal, domination and social restrictions, which has 80 questions.

Holyoake codependency index: This questionnaire was developed by Dear and Robert (2000) and has 13 questions and three subscales of self-sacrifice, external focus, and reactivity.

Differentiation of self-questionnaire: This questionnaire was developed by Skowron (2000), which has 46 questions and includes 4 subscales of emotional reactivity, I-position, emotional control, and fusion.

Results

Analysis of the results showed that the indirect coefficients of codependency components (excluding the reactivity component) were significant on all components of emotional abuse (mediated by self-differentiation). These findings are shown in Table 1:

Table 1.
Indirect coefficients of codependency components

Mediator variable	Criterion variables	Statistic	Predictor variables		
			Self-sacrifice	External focus	Reactivity
Self-differentiation	Verbal Abuse	Coefficient	0.3	-0.46	0.09
		Error	-0.04	-0/05	-0/05
		t	8.13	9.39	1.82
	Neglect - Withdrawal	Coefficient	0.3	0.47	0.09
		Error	-0.04	-0.05	-0.05
		t	8.15	9.41	1.82
	Domination	Coefficient	0.3	0.47	0.09
		Error	-0.04	-0.05	-0.05
		t	8.16	9.43	1.82
	Social restrictions	Coefficient	0.28	0.44	0.09
		Error	-0.04	-0.05	-0.05
		t	8.01	9.2	1.81

Also, the coefficients of total effects of all components of codependency (excluding the reactivity component) on all components of emotional abuse (mediated by self-differentiation) are significant. These findings are shown in Table 2:

Table 2.
Total effects of codependency components

	Criterion variables	Statistic	Predictor variables			
			Self-sacrifice	External focus	Reactivity	Self-differentiation
Mediator variable	Self-differentiation	Coefficient	-0.34	-0.54	-0.1	
		Error	-0.04	-0.05	-0.06	
		t	-8.55	-10.05	-1.82	
	Verbal Abuse	Coefficient	0.3	0.46	0.09	-0.86
		Error	-0.04	-0.05	-0.05	-0.03
		t	8.13	9.39	1.82	-26.21
Criterion	Neglect - Withdrawal	Coefficient	0.3	0.47	0.09	-0.86
		Error	-0.04	-0.05	-0.05	-0.03
		t	8.15	9.41	1.82	-26.81
	Dominant	Coefficient	0.3	0.47	0.09	-0.87
		Error	-0.04	-0.05	-0.05	-0.03
		t	8.16	9.43	1.82	-27.18
	Social restrictions	Coefficient	0.28	0.44	1.09	-0.83
		Error	-0.04	-0.05	-0.05	-0.04
		t	8.01	9.2	1.81	-22.8

Conclusion

The results showed that there is a negative and significant relationship between all components of codependency and self-differentiation. One of the components of codependency is self-ignorance, in which a person devotes himself completely to others, even if he knows that the relationship may be harmful to him. This is contrary to the theory of self-differentiation, because one of the main dimensions of self-differentiation is the ability to distinguish between one's emotions and thoughts in relation to others. In such a way that the person maintains "I position" while communicating with his surroundings and communicates effectively with others while respecting himself. Data analysis showed a positive and significant relationship between all components of codependency with emotional abuse. It can be said that People in a state of codependency have less expression in different situations due to not paying attention to themselves. Because of these characteristics, they adhere to relationships that do not

respect their rights. These people are abused during these relationships in various physical, sexual or psychological dimensions, and due to their dependence on this relationship and lack of sufficient social skills, they are not able to end the relationship and are more exposed to emotional violence. The results also showed a two-way and inverse relationship between self-differentiation and components of emotional abuse. Differentiated individuals are able to distinguish between thoughts and feelings as well as between intimacy and independence. Because of this ability, these people behave maturely in different situations and if they engage in a relationship that may be emotionally abusive, they will defend themselves and not feel obligated to maintain that relationship. They defend themselves and do not consider themselves obliged to maintain this relationship. Finally, the results showed that the mediating role of self-differentiation was significant in the relationship between all components of codependency with all components of emotional abuse except the component of reactivity. Differentiated individuals, because of their ability to deal with things rationally and focus on their abilities and rights, can deal rationally in situations that may be emotionally abusing (such as married life). In fact, increasing the degree of self-differentiation from the negative effects of correlation neutralizes and reduces the vulnerability of the components of emotional abuse. According to the findings, family counselors and couple therapists can reduce their emotional abuse by increasing women's differentiation, changing women's attachment to responsibility, and mature behaviors.

Ethical Considerations

All participants in the study participated in the study by filling out a consent form, and the researchers assured them that the results of the research were confidential.

Funding: The study was conducted at the personal expense of researchers.

Authors' contribution: In conducting this research, the first author writing this article, the second author of data collection, the third author of monitoring the implementation of the research and reviewing the article and the fourth author participated in the statistical analysis and corresponding of this article.

Conflict of interest: This research is not in conflict with personal or organizational interests.

Acknowledgments: The authors would like to thank all the participants in this study.

References:

- Bacon, I., McKay, E., Reynolds, F., & McIntyre, A. (2020). The lived experience of codependency: An interpretative phenomenological analysis. *International Journal of Mental Health and Addiction, 18*(3), 754-771.
- Brahimi, N. (2008). *The investigating the effect of Glasser's selection and control training on emotional harassment of couples in Isfahan*. Master's thesis in Family Counseling. Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Isfahan (Text in Persian).
- Chang, S. H. (2018). Testing a model of codependency for college students in Taiwan based on Bowen's concept of differentiation. *International Journal of Psychology, 53*(2), 107-116.
- Dear, G. E., & Roberts, C. M. (2000). The Holyoake Codependency Index: Investigation of the factor structure and psychometric properties. *Psychological Reports, 87*(3), 991-1002.
- Knudson, T. M., & Terrell, H. K. (2012). Codependency, perceived interparental conflict, and substance abuse in the family of origin. *The American Journal of Family Therapy, 40*(3), 245-257.
- Meteyard, J. D., Andersen, K. L., & Marx, E. (2012). Exploring the relationship between differentiation of self and religious questing in students from two faith-based colleges. *Pastoral Psychology, 61*(3), 333-342.
- Skowron, E. A. (2000). The role of differentiation of self in marital adjustment. *Journal of Counseling Psychology, 47*(2), 229-241.
- Wolford-Clevenger, C., Grigorian, H., Brem, M., Florimbio, A., Elmquist, J., & Stuart, G. L. (2017). Associations of emotional abuse types with suicide ideation among dating couples. *Journal of aggression, maltreatment & trauma, 26*(9), 1042-1054.

نقش واسطه‌ای خود-متمایزسازی در ارتباط بین هم‌وابستگی و آزار عاطفی در دانشجویان زن متأهل

امید حمیدی^۱ ID، هادی میرزاپور^۲، هاجر فلاح‌زاده^۳ و وفا مصطفی^۴ ID

اطلاعات مقاله	چکیده
تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۲/۲۸ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۱۹ نوع مقاله: پژوهشی اصیل	یکی از مشکلاتی که خانواده‌ها با آن درگیر هستند تجربه خشونت در ابعاد مختلف آن به خصوص آزار عاطفی است. پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای خود-متمایزسازی در ارتباط بین مؤلفه‌های هم‌وابستگی و مؤلفه‌های آزار عاطفی انجام شد. پژوهش حاضر توصیفی از نوع هم‌بستگی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه دانشجویان زن متأهل دانشگاه شهید بهشتی تهران در سال ۹۸-۹۷ می‌باشد که به روش نمونه‌گیری در دسترس تعداد ۲۵۰ نفر از آنها انتخاب شده و به ابزارهای مقیاس آزار عاطفی، مقیاس هم‌وابستگی هالیوک و پرسش‌نامه تمایز یافتگی خودپاسخ دادند. پس از اجرای پرسش‌نامه‌ها، اطلاعات جمع‌آوری شده به وسیله شاخص‌های آمار توصیفی و هم‌چنین روش‌های هم‌بستگی پیرسون و تحلیل مسیر مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین تمام مؤلفه‌های هم‌وابستگی، خود-متمایزسازی و مؤلفه‌های آزار عاطفی ارتباط معناداری وجود دارد ($P < 0/05$) و هم‌چنین خود-متمایزسازی در ارتباط بین تمام مؤلفه‌های هم‌وابستگی با تمام مؤلفه‌های آزار عاطفی به استثنای مؤلفه واکنش‌گری نقش واسطه‌ای ایفا می‌کند. خودمتمایزسازی به عنوان یک متغیر واسطه‌ای می‌تواند ارتباط بین هم‌وابستگی و آزار عاطفی را تعدیل کند. بنابراین، تأکید بر آموزش خود-متمایزسازی به جهت کاهش اثرات هم‌وابستگی و آزار عاطفی می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.
واژگان کلیدی هم‌وابستگی، خود-متمایزسازی، آزار عاطفی، دانشجویان زن متأهل	

ارجاع به مقاله:

حمیدی، امید؛ میرزاپور، هادی؛ فلاح‌زاده، هاجر؛ مصطفی، وفا. (۱۴۰۰). نقش واسطه‌ای خود-متمایزسازی در ارتباط بین هم‌وابستگی و آزار عاطفی در دانشجویان زن متأهل. مطالعات زن و خانواده، ۹(۱)، ۵۱-۷۷. doi: 10.22051/JWFS.2021.31455.2427

^۱. کارشناسی ارشد مشاوره، گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

o.hamidi@ymail.com

^۲. کارشناسی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

^۳. استادیار گروه روانشناسی بالینی و سلامت، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

^۴. دکتری مشاوره، گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهید چمران، اهواز، ایران.

مقدمه

خانواده از جمله اساسی‌ترین عوامل در نظام اجتماعی هر کشور به شمار می‌رود. این نهاد از طریق تعاملات مبتنی بر کارکرد عاطفی شامل تمرکز و برآورده کردن نیازهای عاطفی و روان‌شناختی اعضای خود به ارتقای عملکرد کلی خانواده کمک می‌نماید (موسوی و قلی‌نسب، ۱۳۹۸). با این حال این بنیان اصلی اجتماع در معرض خطرات و آشفتگی‌های متعددی قرار می‌گیرد. این خطرات می‌تواند باعث شود که خانواده از کارکرد اصلی خود فاصله گرفته و نتواند نقش شایسته خود را ایفا کند. یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر از هم‌گسیختگی خانواده در حال حاضر دعوای خانوادگی است که به طور خاص آزار و خشونت علیه زنان نهاد خانواده را متزلزل نموده و بر سلامت روانی اعضا تأثیر منفی داشته است (شعاع کاظمی، ۱۳۹۶). خشونت و آزار پدیده‌ای است که در تمام اقوام، مذاهب و گروه‌های اجتماعی و فرهنگی روی می‌دهد (گراسیا، رودریگز، مارتین-فرناندز و لیل، ۲۰۲۰). آزار عاطفی شامل اعمال و رفتاری می‌شود که به صورت آشکار یا پنهان در جهت آسیب زدن به طرف مقابل صورت می‌گیرد و در نهایت حس ارزش مندی و شخصیت او را تخریب می‌کند (وولفورد-کلیونجر، گریگوریان، بریم، فلوریمبئو، المکویست و استوارت^۱، ۲۰۱۷). خشونت میان زوج‌ها به طور معمول به چهار صورت جسمی، کلامی، عاطفی و جنسی اتفاق می‌افتد که آزار عاطفی^۲ شایع‌ترین شیوه آن شناخته شده است (هالیم، استیون، ریچ، بادی و میسرسمیت^۳، ۲۰۱۸). از طرفی، پیامدهای مخرب آزار عاطفی به مراتب بیشتر از خشونت جسمی است (گامبوا^۴، ۲۰۰۶). با وجود این که آثار آزار عاطفی می‌تواند مخرب‌تر از آزار جسمی باشد، این مسئله معمولاً نادیده انگاشته می‌شود. پژوهش لوئیس، گریفینگ، چو، جاسپیتز، سیچ، مادری و پریم^۵ (۲۰۰۶) و براهیمی، احمدی و عابدی (۱۳۸۸) نشان می‌دهد که در موارد بروز هم‌زمان خشونت عاطفی و جسمی آنچه بیشتر موجب اضطراب و پریشانی قربانی می‌شود، آزار عاطفی علیه فرد است. پژوهش‌های صورت گرفته در ایران نیز نشان می‌دهند که بیشترین نوع آزار عاطفی شامل اجازه ندادن جهت بیرون رفتن از خانه، قهر کردن به هنگام ناراحتی و تحقیر و سرزنش می‌باشد (براهیمی و همکاران، ۱۳۸۸). نتایج پژوهش‌ها حاکی از آن است که خشونت و آزار عاطفی تا حد زیادی وابسته به جنس است؛ به این معنی که مردان به شکل گسترده‌تری آزار عاطفی را اعمال می‌کنند و زنان بیشتر قربانی آزار عاطفی تلقی می‌شوند (کاراکورت و سیلور^۶، ۲۰۱۳). خشونت و آزار مبتنی بر جنسیت می‌تواند شامل خشونت خانگی، آزار عاطفی، خشونت جنسی و تجاوز جنسی باشد. بر

1. Gracia, Rodriguez, Martín-Fernández & Lila

2. Wolford-Clevenger, Grigorian, Brem, Florimbio, Elmquist & Stuart

3. Emotional Abuse

4. Halim, Steven, Reich, Badi & Messersmith

5. Gamboa

6. Lewis, Griffing, Chu, Jospitre, Sage, Madry & Primm

7. Karakurt & Silver

اساس آزار و خشونت مبتنی بر جنسیت می‌توان عناصر جنسیتی که در همه انواع خشونت‌های علیه زنان و دختران اعمال می‌شود، شناخت (مونسانتی^۱، ۲۰۱۵).

هم‌چنین کمبود مهارت‌های ارتباطی، عوامل مرتبط با خصوصیات فردی مانند مصرف مواد مخدر و الکل و نگرش منفی به زنان از جمله متغیرهایی هستند که با آزار عاطفی علیه زنان در ارتباطند (مفردنژاد و منادی، ۱۳۹۹). تحقیقات انجام شده نشان‌دهنده ارتباط آزار عاطفی با استرس پس از سانحه و شکایات جسمانی (سامیلوس، ویجما، وینگرن و ویجما^۲، ۲۰۰۹)، افسردگی (استفان، کالتر و واندرورد^۳، ۲۰۱۶)، اعتماد به نفس پایین (مورس^۴، ۲۰۰۳) و کاهش رضایت‌مندی از زندگی (هنینگ و کلسگس^۵، ۲۰۰۳) می‌باشند. بر این اساس و با توجه به موارد فوق، بررسی متغیرهای مرتبط با آزار عاطفی می‌تواند به تبیین بهتر شرایط افزاینده یا کاهنده آن مفید باشد.

در این راستا، یکی از متغیرهایی که به لحاظ زیرساختی با آزار عاطفی ارتباط دارد، متغیر هم‌وابستگی^۶ می‌باشد (نادسون و ترل^۷، ۲۰۱۲). چنان‌چه ریوم و وارد^۸ (۲۰۰۷) در پژوهش خود رابطه بین مؤلفه‌های مختلف خشونت (عاطفی، جسمی و روانی) با هم‌وابستگی را تایید نمودند. هم‌وابستگی، اولین بار در زمینه وابستگی شیمیایی در خانواده‌های افراد معتاد به الکل و درگیری عاطفی با فردی که دچار وابستگی به مواد بوده، به کاررفته است (فرشام، مبصری و داوودی، ۱۳۹۳). هم‌وابستگی معرف نوعی الگوی ناسالم در برقراری ارتباط متقابل با دیگران و نوعی مشکل عاطفی است که در رفتارهای اجباری (شخصی و حرفه‌ای) فرد آشکار می‌شود و از خانواده‌ای که فاقد کارکرد مناسب و سالم است، نشئت می‌گیرد (برادشاو، شاموی و کیمبال^۹، ۲۰۲۱). براساس دیدگاه سیستمی خانواده و "روانشناسی خود"، هم‌وابستگی را به‌عنوان مجموعه‌ای از الگوهای هیجانی، روان‌شناختی و رفتارهای مقابله‌ای شناخته‌شده معرفی شده که حاصل تماس طولانی‌مدت با مجموعه‌ای از قوانین سخت و طاقت‌فرسا است که اجرای این قوانین مانع از ابراز و بیان آشکار احساسات و مشکلات شخصی به‌طور مستقیم می‌شود، در نتیجه به کار بردن این قوانین موجب ایجاد اختلال در هویت اعضای خانواده می‌شود. افراد هم‌وابسته در یک خانواده بدکارکرد و متزلزل پرورش می‌یابند که دارای ویژگی‌هایی مثل نیاز به کنترل، کمال‌گرایی، انکار، خود-کم‌بینی، مهارت‌های ارتباطی و رفتارهای مراقبتی ضعیف می‌باشند (لامپیس، کاتادلا، بوسونرا و اسکورن^{۱۰}، ۲۰۱۷). این مفهوم دارای ابعاد ذهنی، عاطفی و معنوی است که شامل رفتارها، احساسات و باورهای آموخته شده‌ای است و با هرگونه رنج و عامل

1. Montesanti

2. Samelius, Wijma, Wingren & Wijma

3. Estefan, Coulter & VandeWeerd

4. Morse

5. Henning & Klesges

6. Co-dependency

7. Knudson & Terrell

8. Reyome & Ward

9. Bradshaw, Shumway & Kimball

10. Lampis, Cataudella, Busonera & Skowron

استرس را ابراز می‌شود و همراه یا ناشی از تمرکز بیش از حد فرد بر روی نیازها و رفتارهای افراد دیگر است. این وابستگی نسبت به افراد و شرایطی است که در بیرون از خود فرد قرار دارند تا حدی که موجب غفلت فرد از خود و نیازهایش و در نهایت از دست رفتن هویت فرد می‌شود (باکان، مک‌کی، رینولدز و مک‌اینیتر^۱، ۲۰۲۰). پژوهش‌های مختلف رابطه بین هم‌وابستگی با عوامل استرس‌زا (بتی^۲، ۲۰۰۹)، سبک‌های فرزندپروری^۳ (فیشر و کرافورد^۴، ۱۹۹۲)، خانواده‌های دارای مشکلات روانی و جسمانی مزمن (بورتولون، سیگنور، موریرا، فیگوریو، بنچایا، ماکادو و همکاران^۵، ۲۰۱۶)، عزت‌نفس (لیندلی، جیوردانو و هامر^۶، ۱۹۹۹)، جهت‌گیری فرهنگی (چانگ^۷، ۲۰۱۰)، دشواری در تنظیم هیجان و شیوه‌های عشق‌ورزی در زنان (مطیعیان، قربانی و گل‌پرور، ۱۳۹۴)، رضایت زناشویی (مثقالی، آقایی و قربانی، ۱۳۹۳)، عدم وجود صمیمیت در برقراری روابط و آزار روحی، جسمی، جنسی و غفلت از طرف والدین (ریوم و وارد، ۲۰۰۷) را تأیید کرده‌اند. بنابراین، می‌توان گفت عوامل و محیط خانوادگی استرس‌زا می‌تواند به شکل‌گیری هم‌وابستگی منجر شود.

از سوی دیگر، یکی از متغیرهایی که با مفاهیم هم‌وابستگی و آزار عاطفی مرتبط و می‌تواند بر نوع رابطه آن‌ها اثربخش باشد خود-متمایزسازی^۸ است (چانگ، ۲۰۱۸؛ لیکانی، ستیت، اسپنسر، وب و پترسون^۹، ۲۰۱۷). مفهوم خود-متمایزسازی فرد از خانواده مبدأ یک عامل اساسی در نظریه سیستم‌های خانواده بوئن است که با عملکرد فرد در برقراری روابط سالم و سلامت جسمانی و روانی-اجتماعی بهینه در ارتباط است (رودریگز-گونزالز، اسکورون، گریگوریو و سان‌روکی^{۱۰}، ۲۰۱۶). خود-متمایزسازی تحت عنوان توانایی فرد در حفظ "فردیت خود" در حالی که هنوز در سطوح مختلف هیجانی و عقلانی با خانواده خود ارتباط دارد، تعریف می‌شود (کر و بوئن^{۱۱}، ۱۹۸۸؛ به نقل از مته‌یارد، اندرسون و مارکس^{۱۲}، ۲۰۱۲). نظریه‌های مربوط به خود-متمایزسازی، روابط اولیه در محیط خانواده را مورد توجه قرار داده‌اند و آن را بر روابط بعدی در زندگی فرد مؤثر می‌دانند. بر طبق نظر کر و بوئن (۱۹۸۸؛ به نقل از مته‌یارد و همکاران، ۲۰۱۲)، در خانواده‌هایی که از سطوح بالای خود-متمایزسازی برخوردارند، این امکان برای اعضای خانواده فراهم می‌شود که احساسات و افکار خود را گسترش بدهند و در عین حال، این توانایی را کسب می‌کنند که خودشان را به‌عنوان افرادی

1. Bacon, McKay, Reynolds & McIntyre

2. Beattie

3. Parenting Styles

4. Fischer & Crawford

5. Bortolon, Signor, Moreira, Figueiró, Benchaya, Machado & etal

6. Lindley, Giordano & Hammer

7. Chang

8. Self-Differentiation

9. Likcani, Stith, Spencer, Webb & Peterson

10. Rodríguez-González, Skowron, Cagigal de Gregorio & Muñoz San Roque

11. Kerr & Bowen

12. Meteyard, Andersen & Marx

مستقل و مجزا از والدین و خواهر و برادران خود ببینند. اسکورون و فریدلندر^۱ (۱۹۹۸) معتقدند افرادی که از سطوح بالای خود-متمایزسازی برخوردارند در روابط صمیمانه خود با دیگران جانب استقلال را رعایت می‌کنند و در عین حال، در عمل و رفتار خود، تعادل بین سطوح هیجانی و عقلانی را حفظ می‌کنند. به اعتقاد آنان خود-متمایزسازی این امکان را برای فرد مهیا می‌سازد که مهارت‌های مختلف خود-تنظیمی هیجانی و عاطفی را در روابط خود با دیگران به صورتی اثربخش به کار ببرد. خود-متمایزسازی از طریق ایجاد یک حس بالغانه و مثبت از خود، عامل مهمی برای ایجاد ارتباطات صمیمی و توانایی تعدیل واکنش‌های عاطفی بین فردی برشمرده می‌شود (هاینلن، یان کوسکی، پائینو سانداج، ۲۰۱۶). در پژوهش‌های متعددی ارتباط بین خود-متمایزسازی با سازگاری زناشویی تأیید شده است، به گونه‌ای که افرادی که دارای گسلس عاطفی و امتزاج کمتری هستند از سازگاری بیشتری برخوردارند (هیل^۲، ۲۰۰۹؛ ولدخانی، ۱۳۸۷). در پژوهش‌های مختلف ارتباط معکوس بین خود-متمایزسازی با پریشانی روان‌شناختی (اسکورن، استلی و شاپرو^۳، ۲۰۰۹)، افسردگی، اضطراب و اختلال در عملکرد (مومنی و علیخانی، ۱۳۹۲) تأیید شده است. از طرفی، خود-متمایزسازی افراد با رضایت زناشویی (تیموری آسفیچی، غلامعلی لواسانی و بخشایش، ۱۳۹۱) و سلامت روان (کیانی، شیروانی و خندان، ۱۳۹۳) ارتباط مثبت و معناداری دارد. در تحقیقات دیگری وجود ارتباط معکوس و معنادار بین خود-متمایزسازی با هم‌وابستگی (لامپیس و همکاران، ۲۰۱۷؛ چانگ، ۲۰۱۸؛ اسکیان، عابدیان و چنگیزی، ۱۳۸۷) و آزار عاطفی (اسکورون و همکاران، ۲۰۰۹؛ گوهری، زهراکار و نظری، ۱۳۹۴) به تأیید رسیده است. در واقع پیشینه پژوهشی حاکی از آن است که خود-متمایزسازی از لحاظ نظری با آزار عاطفی و هم‌وابستگی رابطه دارد اما نقش تعدیلی آن و نوع تأثیرگذاری این متغیر بر دو مفهوم یاد شده به عنوان یک خلأ پژوهشی درخور توجه است.

در مجموع می‌توان گفت که مطالعه و بررسی علمی هم‌وابستگی و آزار عاطفی و عناصر مختلف اثرگذار بر رابطه آنها از جمله خود-متمایزسازی به جهت تأثیری که بر بهداشت روان‌شناختی اشخاص دارند، از اهمیت بسیار زیادی برخوردار هستند و این امر، می‌تواند اخذ سیاست‌های پیشگیرانه و حفظ و حمایت از بنیان خانواده و در رأس آن زنان را بهینه‌تر سازد. در حالی که در ایران تحقیقات زیادی با موضوع هم-وابستگی و آزار عاطفی صورت گرفته، اما بر اساس بررسی‌های صورت گرفته توسط محققان پژوهش حاضر، هیچ پژوهشی در خصوص نقش واسطه‌ای خود-متمایزسازی در رابطه میان هم‌وابستگی و آزار عاطفی در میان زنان متأهل صورت نگرفته است و اهمیت پژوهش در این زمینه به صورت ملموسی بیش از پیش احساس می‌شود. بنابراین پژوهش حاضر، در صدد است تا نقش واسطه‌ای خود-متمایزسازی را در رابطه بین هم‌وابستگی و آزار عاطفی به محک آزمون بگذارد.

1. Skowron & Friedlander

2. Hainlen, Jankowski, Paine & Sandage

3. Hill

4. Skowron, Stanley & Shapiro

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع هم‌بستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی دانشجویان زن متأهل در دانشگاه شهید بهشتی تهران در سال ۹۸-۹۷ می‌باشد که به روش نمونه‌گیری غیرتصادفی از نوع در دسترس تعداد ۲۵۰ نفر از دانشجویان زن متأهل انتخاب شده و ابزارهای موردنظر را تکمیل کردند. بدین صورت که پژوهش‌گر با مراجعه به خوابگاه متأهلین دانشگاه و هم‌چنین مراجعه به دانشکده‌های دانشگاه شهید بهشتی از دانشجویان زن سوالی در خصوص وضعیت تأهل پرسیده می‌شد که در صورت پاسخ مثبت با توضیح و تشریح شرایط پژوهش از آنها درخواست می‌شد که در پژوهش شرکت کنند که در صورت پذیرش و قبول شرایط پژوهش، پرسش‌نامه‌های مورد نظر جهت اجرا در اختیار آزمودنی‌ها قرار می‌گرفت. شرایط ورود به پژوهش شامل متأهل بودن، تمایل افراد برای شرکت در پژوهش، گذشت حداقل شش ماه از زندگی زناشویی، عدم سابقه طلاق و سکونت در شهر تهران بود. شرایط خروج از پژوهش شامل ناقص انجام دادن پرسش‌نامه‌ها، عدم تمایل به همکاری و وجود اختلال حاد روان‌شناختی می‌شد. بدین صورت که قبل از شروع سؤالات، در قسمت اطلاعات جمعیت‌شناختی یک سوال کلی مبنی بر اینکه آیا در حال حاضر تحت مداوای درمان روان‌پزشکی قرار دارید یا خیر؟ و از این لحاظ تشخیص خاصی مثل اختلالات شخصیتی و روانی برای شما داده شده یا نه؟ که در صورت جواب صحیح نتایج پرسش‌نامه از روند مطالعه خارج می‌شد و افرادی که دارای این شرایط بودند از مطالعه خارج شدند. در این بررسی از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی (همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر) جهت تحلیل داده‌ها استفاده شده است. تحلیل داده‌ها به کمک نرم‌افزار آماری SPSS 23 و AMOS انجام گرفت.

ابزارهای پژوهش

مقیاس آزار عاطفی^۱:

با توجه به این‌که تعاریف و ابزارهای اندازه‌گیری آزار عاطفی که در فرهنگ غربی ایجاد و اعتباریابی شده‌اند، ممکن است قابل کاربرد در مسائل بین فرهنگی نباشد و آنچه شامل آزار عاطفی می‌شود از فرهنگی به فرهنگ دیگر متفاوت باشد (کریپ، سانچز، گلای، سانچز و ویلیامز^۲، ۲۰۱۱)؛ لذا در این پژوهش از نسخه ایرانی مقیاس آزار عاطفی استفاده شده است. این پرسش‌نامه توسط براهیمی (۱۳۸۷) ساخته شده است. این ابزار به سنجش چهار عامل آزار کلامی-انتقاد، بی‌توجهی-کناره‌گیری، سلطه‌گری و محدودیت اجتماعی می‌پردازد. این پرسش‌نامه دارای ۸۰ گویه است که براساس طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت، از یک تا پنج نمره‌گذاری شده است. نمره‌های این مقیاس از ۸۰ تا ۴۰۰ در نوسان است. پس از گردآوری ماده-سؤال‌های این ابزار از منابع مختلف، برای بررسی روایی سازه، از روش تحلیل عاملی، براساس مؤلفه‌های

¹. Emotional Abuse Scale

². Cripe, Sanchez, Gelaye, Sanchez & Williams

اصلی، استفاده شده است. براساس آزمون اسکری^۱ و مقادیر ارزش‌های ویژه، چهار عامل به دست آمده که به طور کلی، ۵۱ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کنند. روایی هم‌گرایی ۵۹ درصد به دست آمد. روایی محتوایی آزمون، به وسیله ۵ تن از اساتید مورد تأیید قرار گرفت. پایایی پرسش‌نامه موردنظر، به وسیله ضریب آلفای کرونباخ برای ۳۵۵ آزمودنی، ۹۸ درصد به دست آمده است. در پژوهش انجام شده توسط کارگر، کیمیایی و مشهدی (۱۳۹۳) پایایی این ابزار با آلفای کرونباخ ۹۶ درصد به دست آمد. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه ۰/۹۹ و برای خرده‌مقیاس‌های آزار عاطفی-کلامی، غفلت-کناره‌گیری، سلطه‌گری و محدودیت اجتماعی به ترتیب ۰/۹۹، ۰/۹۸، ۰/۹۹ و ۰/۹۷ به دست آمد. مقیاس هم‌وابستگی هالیوک^۲ (HCI):

در پژوهش حاضر برای اندازه‌گیری میزان هم‌وابستگی افراد پرسش‌نامه دیر و روبرت^۳ (۲۰۰۰) مورد استفاده قرار گرفته است. این ابزار دارای ۱۳ ماده و سه خرده‌مقیاس ایثار خود^۴، تمرکز بر خارج از خود^۵ و واکنش‌گری^۶ است که در یک طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت طبقه‌بندی شده است. دامنه نمرات در ابزار موردنظر بین ۱۳ تا ۶۵ می‌باشد که در آن افرادی که نمرات بین ۱۳ تا ۲۶ می‌گیرند دارای هم‌وابستگی کم، نمرات ۲۷ تا ۳۹ هم‌وابستگی متوسط و ۴۰ تا ۶۵ دارای سطح بالایی از هم‌وابستگی هستند. در پژوهش دیر (۲۰۰۴) ضریب پایایی آزمون به روش بازآزمایی برای هر خرده‌مقیاس به ترتیب ۰/۷۶، ۰/۷۹ و ۰/۸۲ درصد و برای کل مقیاس، ۰/۸۸ درصد گزارش شده است. در ایران، شریفی (۱۳۸۴) با روش بازآزمایی، ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۷ درصد و برای هر کدام از خرده‌مقیاس‌های ایثار خود، تمرکز بر خارج از خود و واکنش‌گری به ترتیب پایایی ۰/۸۸، ۰/۷۵ و ۰/۸۴ درصد را گزارش کرده است. در پژوهش مثقالی و همکاران (۱۳۹۳) با استفاده از روش تحلیل عاملی به روش مؤلفه‌های اصلی همراه با چرخش واریماکس تأیید شد، به صورتی که سه عامل موردنظر ۵۳ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کردند. هم‌چنین در پژوهش آن‌ها پایایی ابزار در مقیاس کلی ۰/۷۵ درصد و برای هر خرده‌مقیاس به ترتیب ۰/۶۸، ۰/۷۳ و ۰/۶۴ درصد گزارش شد. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۹۵ درصد و برای هر کدام از خرده‌مقیاس‌های ایثار خود، تمرکز بر خارج از خود و واکنش‌گری به ترتیب ۰/۸۲، ۰/۹۵ و ۰/۸۹ به دست آمد. پرسش‌نامه "خود-تمایزسازی"^۷ (DSI):

این پرسش‌نامه که توسط اسکورون (۲۰۰۰) ساخته شده است، ابزاری ۴۶ سوالی بوده که به منظور سنجش میزان تمایز‌یافتگی افراد به کار می‌رود. تمرکز اصلی آن بر روابط مهم زندگی و ارتباطات جاری افراد

1. Scree Test

2. Holyoake Codependency Index

3. Dear & Roberts

4. Self-sacrifice

5. External focus

6. Reactivity

7. Differentiation Of Self Questionnaire-(DSI)

با خانواده اصلی آنهاست (اسکورون، ۲۰۰۰). این پرسش‌نامه با مقیاس لیکرت و در یک طیف ۷ گزینه‌ای درجه‌بندی شده است. پرسش‌نامه مذکور از ۴ خرده مقیاس واکنش‌پذیری عاطفی، جایگاه من، گریز عاطفی و هم‌آمیختگی با دیگران تشکیل شده است. بعد از به دست آوردن نمرات خام افراد در پرسش‌نامه، آنها را تبدیل به درصد کرده و سطح خود-متمایزسازی، بر این اساس محاسبه می‌شود که: نمرات پایین‌تر از ۵۰، نشان‌دهنده سطح خود-متمایزسازی پایین و نمرات بالاتر از ۵۰ نشان‌دهنده سطح خود-متمایزسازی بالاست. در پژوهش نات^۱ و اسکورون (۲۰۰۴) پایایی درونی کل پرسش‌نامه با آلفای کرونباخ ۰/۸۴ به دست آمد. اسکیان (۱۳۸۴)، پایایی این پرسش‌نامه را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱ محاسبه کرده و هم‌چنین ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده توسط اسکورون و فریدلندر (۱۹۹۸)، ۰/۸۸ می‌باشد. ضریب آلفای پژوهشی که توسط پلج-پوپکو (۲۰۰۴)؛ به نقل از اسکیان، (۱۳۸۴) صورت گرفت، ۰/۸۶ گزارش شده است. روایی محتوایی پرسش‌نامه نیز توسط اسکیان (۱۳۸۴) با مراجعه به ۱۰ نفر از صاحب نظران در این حوزه، مورد تأیید قرار گرفت. هم‌چنین این آزمون در ایران توسط یونسی (۱۳۸۵) بر روی نمونه عادی هنجاریابی شده و اعتبار آن از طریق بازآزمایی و آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۱، واکنش هیجانی ۷۷٪، جایگاه من ۶۰٪، گسلش عاطفی ۶۵٪ و هم‌آمیختگی با دیگران ۷۰٪ به دست آمده است. روایی آزمون نیز از طریق تحلیل عاملی مورد بررسی قرار گرفته و ۴ عامل با ارزش ویژه بالاتر از یک به دست آمده که در مجموع ۵۷/۶۷ واریانس را تبیین کرده است. در پژوهش حاضر، پایایی این پرسش‌نامه از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه ۰/۹۲ و برای خرده مقیاس‌های واکنش‌پذیری هیجانی ۰/۹۳، موقعیت من ۶۶٪، گسلش عاطفی ۹۰٪ و هم‌آمیختگی با دیگران ۹۱٪ به دست آمد.

یافته‌ها

این پژوهش دارای ۲۵۰ نفر شرکت‌کننده از میان دانشجویان زن متأهل مشغول به تحصیل در مقاطع تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید بهشتی شهر تهران بود. همه شرکت‌کنندگان دارای تحصیلات کارشناسی به بالا و متأهل بودند. در بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی گروه نمونه، از لحاظ مدت زمان تاهل، ۷۷ نفر کمتر از ۲ سال، ۴۱ نفر ۲ تا ۴ سال، ۷۴ نفر ۴ تا ۶ سال و ۵۸ نفر بیشتر از ۶ سال ازدواج کرده بودند. از لحاظ سن ۵۱ نفر در دامنه سنی کمتر از ۲۵ سال، ۹۸ نفر در دامنه سنی ۲۵ تا ۳۰ سال، ۵۸ نفر در دامنه سنی ۳۱ تا ۳۵ سال و ۴۳ نفر بیشتر از ۳۵ سال داشتند. از لحاظ تعداد فرزندان ۳۹ نفر بدون فرزند، ۷۸ نفر یک فرزند، ۹۶ نفر دو فرزند و ۳۷ نفر سه فرزند داشتند. از لحاظ مقطع تحصیلی، همه شرکت‌کنندگان دارای تحصیلات کارشناسی به بالا بودند. پیش از انجام آزمون سؤال پژوهش، ابتدا طبیعی بودن توزیع داده‌ها به وسیله "مناسب بودن شاخص کجی" مورد بررسی قرار گرفت. کجی و کشیدگی شاخص‌هایی هستند که می‌توان نرمال بودن توزیع متغیرها را از طریق آنها مورد ارزیابی قرار داد (جدول ۱). از آنجایی که مقادیر

^۱. Knauth

متغیرهای مورد بررسی در دامنه‌ای بین ۳- تا ۳+ قرار دارند بنابراین توزیع نمره‌ها در این متغیرها نرمال است. فرضیه مورد بررسی "خود-متمایزسازی در رابطه میان مؤلفه‌های هم‌وابستگی و مؤلفه‌های آزار عاطفی نقش میانجی دارد" از طریق هم‌بستگی پیرسون و تحلیل مسیر مورد تحلیل قرار گرفت و در آن مؤلفه‌های هم‌وابستگی متغیر برون‌زا خود-متمایزسازی متغیر میانجی و مؤلفه‌های آزار عاطفی متغیر درون‌زاست. در پژوهش حاضر، براساس میانجی‌گری خود-متمایزسازی در روابط بین متغیرهای درون‌زا و برون‌زا، فرضیه‌هایی تدوین شده است. تحلیل نتایج فرضیه‌ها شامل مراحل ۴ گانه ذیل است:

جدول شماره ۱ شاخص‌های آماری مانند میانگین، انحراف معیار و ضریب هم‌بستگی پیرسون را برحسب متغیرهای مورد مطالعه نشان می‌دهد.

جدول ۱. ماتریس هم‌بستگی بین مؤلفه‌های هم‌وابستگی، خود-متمایزسازی و مؤلفه‌های آزار عاطفی

محدودیت اجتماعی	آزار عاطفی				هم‌وابستگی		
	سلطه‌گری	غفلت-کناره‌گیری	آزار کلامی	خود-متمایزسازی	واکنش‌گری	تمرکز بر خارج از خود	ایثار خود
							۱
						۱	۰/۷۶۳**
					۱	۰/۷۹۳**	۰/۸۸۹**
				۱	-۰/۸۶**	-۰/۸۹**	-۰/۸۴**
			۱	-۰/۸۵۹**	۰/۸۷۱**	۰/۹۰۵**	-۰/۷۲۸**
		۱	۰/۹۷۱**	-۰/۸۶۴**	۰/۸۵۱**	۰/۹۰۰**	۰/۷۲۰**
	۱	۰/۹۷۱**	۰/۹۸۱**	-۰/۸۶۷**	۰/۸۶۶**	۰/۸۹۴**	۰/۷۲۷**
۱	۰/۹۴۳**	۰/۹۱۲**	۰/۹۲۳**	-۰/۸۲۵**	۰/۸۱۶**	۰/۸۴۴**	۰/۶۸۴**
۱۸/۹۹	۵۸/۴۱	۳۴/۴۳	۵۷/۲۲	۱۵۸/۹۳	۶/۸۵	۱۱/۱۵	۱۴/۷۹
۱۰/۹۱	۳۴/۰۰	۱۹/۲۹	۳۲/۸۵	۶۶/۷۱	۳/۶۳	۶/۳۷	۴/۹۹

همان‌طور که در جدول ۱ ملاحظه می‌شود کلیه هم‌بستگی‌های دوتایی بین مؤلفه‌های هم‌وابستگی، خود-متمایزسازی و مؤلفه‌های آزار عاطفی معنی‌دار است.

در جدول ۲ تا ۴ آورده ضرایب مسیر به همراه خطای آنها، آماره‌ی t و سطح معنی‌داری شده است. ضرایب مسیر معادل ضرایب رگرسیون غیراستاندارد شده است و میزان تأثیر متغیر پیش‌بین در تبیین واریانس متغیر وابسته را نشان می‌دهد. آماره‌ی t معادل نسبت ضرایب رگرسیون غیراستاندارد شده بر خطای

غیراستاندارد است. هنگامی که آماره‌ی t از $1/96$ بیشتر شود به این معنی است که متغیر ملاک از طریق متغیر پیش‌بین قابل پیش‌بینی است. جدول شماره ۲ ضرایب مستقیم و آماره t متغیرهای برون‌زا و میانجی‌گری بر متغیر درون‌زا به همراه دیاگرام را نشان می‌دهد.

جدول ۲. ضرایب مستقیم و آماره t متغیرهای برون‌زا و میانجی‌گری بر متغیر درون‌زا به همراه دیاگرام

t ضرایب مستقیم و آماره					t ضرایب مستقیم و آماره هر مسیر							
sig	t	B	ملاک	پیش‌بین	Self.enh	External	Reactive	SELF.DIF	Ver.abus	Neglig.i	Dominati	Soci.con
۰/۰۱	-۸/۵۵	-۰/۳۴	خود	ایثار خود								
۰/۰۱	۱۰/۱	-۰/۵۴	خود	تمرکز بر خارج از خود								
۰/۰۱	-۱/۸۲	-۰/۱۰	خود	واکنش‌گری								
۰/۰۱	-۲۶/۲	-۰/۸۶	آزار کلامی	خود								
۰/۰۱	-۲۶/۸	-۰/۸۶	غفلت-کناره‌گیری	خود								
۰/۰۱	-۲۷/۲	-۰/۸۷	سلطه‌گری	خود								
۰/۰۱	-۲۲/۸	-۰/۸۳	محدودیت اجتماعی	خود								

در این بخش شکل گرافیکی ضرایب مسیر به همراه آماره‌ی t هر مسیر ترسیم شده است. براساس نتایج جدول ۲ ضرایب مستقیم کلیه مسیرها به استثنای مسیر واکنش‌گری به خود-متمایزسازی معنی‌دار است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود ضرایب مستقیم خود-متمایزسازی به کلیه مؤلفه‌های آزار عاطفی معنی‌دار است. جدول شماره ۳ اثرات غیرمستقیم مؤلفه‌های هم‌وابستگی بر مؤلفه‌های آزار عاطفی با میانجی‌گری خود-متمایزسازی را نشان می‌دهد.

جدول ۳. اثرات غیرمستقیم مؤلفه‌های هم‌وابستگی بر مؤلفه‌های آزار عاطفی با میانجی‌گری خود-متمایزسازی

متغیر میانجی	متغیرهای ملاک	آماره	متغیرهای پیش‌بین	
			تمرکز بر خارج از خود	واکنش‌گری
آزار کلامی	ضریب	۰/۳	۰/۴۶	۰/۰۹
	خطا	-۰/۰۴	-۰/۰۵	-۰/۰۵
	t	۸/۱۳	۹/۲۹	۱/۸۲
خود-متمایزسازی	ضریب	۰/۳	۰/۴۷	۰/۰۹
	خطا	-۰/۰۴	-۰/۰۵	-۰/۰۵
	t	۸/۱۵	۹/۴۱	۱/۸۲
سلطه‌گری	ضریب	۰/۳	۰/۴۷	۰/۰۹

متغیر میانجی	متغیرهای ملاک	آماره	متغیرهای پیش‌بین		
			ایثار خود	تمرکز بر خارج از خود	واکنش‌گری
		خطا	-۰/۰۴	-۰/۰۵	-۰/۰۵
		t	۸/۱۶	۹/۴۳	۱/۸۲
		ضریب	۰/۲۸	۰/۴۴	۰/۰۹
	محدودیت اجتماعی	خطا	-۰/۰۴	-۰/۰۵	-۰/۰۵
		T	۸/۰۱	۹/۲	۱/۸۱

میزان ضرایب اثرات غیرمستقیم از طریق ضرب نمودن مسیرهای مربوطه به دست می‌آید. براساس نتایج جدول ۳ ضرایب غیرمستقیم کلیه متغیرهای پیش‌بین (مؤلفه‌های هم‌وابستگی) به استثنای مؤلفه واکنش‌گری بر کلیه مؤلفه‌های آزار عاطفی با میانجی‌گری خود-تمتایزسازی معنی‌دار است. جدول شماره ۴ اثرات کل مؤلفه‌های هم‌وابستگی بر مؤلفه‌های آزار عاطفی و خود-تمتایزسازی را نشان می‌دهد.

جدول ۴. اثرات کل (اثرات مستقیم و غیرمستقیم) مؤلفه‌های هم‌وابستگی بر مؤلفه‌های آزار عاطفی و خود-تمتایزسازی

متغیرهای ملاک	آماره	متغیرهای پیش‌بین		
		ایثار خود	تمرکز بر خارج از خود	واکنش‌گری
میانجی	ضریب	-۰/۳۴	-۰/۵۴	-۰/۱
	خطا	-۰/۰۴	-۰/۰۵	-۰/۰۶
	t	-۸/۵۵	-۱۰/۰۵	-۱/۸۲
آزار کلامی	ضریب	۰/۳	۰/۴۶	۰/۰۹
	خطا	-۰/۰۴	-۰/۰۵	-۰/۰۵
	t	۸/۱۳	۹/۳۹	۱/۸۲
ملاک	ضریب	۰/۳	۰/۴۷	۰/۰۹
	خطا	-۰/۰۴	-۰/۰۵	-۰/۰۵
	t	۸/۱۵	۹/۴۱	۱/۸۲
ملاک	ضریب	۰/۳	۰/۴۷	۰/۰۹
	خطا	-۰/۰۴	-۰/۰۵	-۰/۰۵
	t	۸/۱۵	۹/۴۱	۱/۸۲
ملاک	ضریب	۰/۳	۰/۴۷	۰/۰۹
	خطا	-۰/۰۴	-۰/۰۵	-۰/۰۵
	t	۸/۱۶	۹/۴۳	۱/۸۲
ملاک	ضریب	۰/۲۸	۰/۴۴	۱/۰۹
	خطا	-۰/۰۴	-۰/۰۵	-۰/۰۵
	T	۸/۰۱	۹/۲	۱/۸۱

براساس نتایج جدول ۴ ضرایب اثرات کل کلیه متغیرهای پیش‌بین (مؤلفه‌های هم‌وابستگی) به استثنای متغیر واکنش‌گری بر کلیه مؤلفه‌های آزار عاطفی با میانجی‌گری خود-متمایزسازی معنی‌دار است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج به دست آمده از تحلیل مسیر متغیرهای فوق را می‌توان در چهار قسمت به شرح ذیل تبیین کرد. نتایج به دست آمده از تحلیل داده‌ها نشان داد که ارتباط منفی و معناداری بین تمام مؤلفه‌های هم-وابستگی و خود-متمایزسازی وجود دارد. به این معنی که با بالا رفتن نمره افراد در زیر مؤلفه‌های واکنش‌گری، ایثار خود و تمرکز بر خارج از خود، میزان نمره خود-متمایزسازی کاهش می‌یابد. این یافته در راستای نتایج به دست آمده از پژوهش‌های لامپیس و همکاران (۲۰۱۷)، چانگ (۲۰۱۸) و اسکیان و همکاران (۱۳۸۷) می‌باشد که نشان دادند بین هم‌وابستگی و خود-متمایزسازی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. لامپیس و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهش خود با عنوان "نقش تمایز‌یافتگی خود در پیش‌بینی هم‌وابستگی" نشان دادند که تمایز‌یافتگی خود به صورت معکوس و معناداری پیش‌بینی‌کننده هم‌وابستگی است؛ به صورتی که افراد تمایز‌یافته در مقایسه با افراد تمایز‌نیافته به میزان کمتری هم‌وابسته بودند. این یافته تأییدکننده نتایج به دست آمده از پژوهش‌های چانگ (۲۰۱۸) و اسکیان و همکاران (۱۳۸۷) است که در پژوهش خود به نتایج مشابهی رسیدند. در تبیین این یافته می‌توان اظهار داشت که براساس نظریه سیستمی بوئن عدم وجود تمایز بین عواطف و شناخت‌ها در محیط خانواده که منجر به توجه بیش از حد به محیط بیرون از خود و عدم توجه به خود می‌شود، می‌تواند دلیلی بر پیدایش هم‌وابستگی باشد (اسکاچرو^۱، ۲۰۰۵). براساس دیدگاه بوئن (۱۹۷۸)؛ به نقل از لامپیس و همکاران، (۲۰۱۷) یکی از مؤلفه‌های هم‌وابستگی، نادیده گرفتن خود است به گونه‌ای که فرد خود را به صورت کامل صرف دیگران کرده و به شکل اعتیاد گونه‌ای حاضر به تحمل رابطه با دیگران است حتی اگر بداند که این رابطه نه تنها تأمین‌کننده منافع او نخواهد بود بلکه ممکن است برای او خطرآفرین هم باشد. این مسئله مخالف با مبانی اساسی نظریه خود-متمایزسازی است، به گونه‌ای که یکی از ابعاد اصلی خود-متمایزسازی، توانایی تمایز قائل شدن بین عواطف و افکار خود در ارتباط با دیگران است به شکلی که فرد در جریان ارتباط خود با محیط پیرامونش، "جایگاه من" را (به عنوان یک مؤلفه اساسی در خود-متمایزسازی) به خوبی حفظ کرده و توأم با احترامی که برای خود قائل است با دیگران به شیوه مؤثری ارتباط برقرار کند. افراد هم‌وابسته به واسطه مشکلات عاطفی و عزت نفس پایینی که دارند در برقراری ارتباط با دیگران به دلیل ترس از طرد شدن، به برقراری رابطه به هر قیمتی تن می‌دهند و بدین صورت ارزش خود را نادیده گرفته و تمام تمرکز خود را صرف پاسخ‌گویی به نیازهای دیگران می‌کنند و این مسئله با ابعاد درون‌فردی و بین‌فردی خود-متمایزسازی که تأکید می‌کنند فرد باید به صورت مستقل و بر اساس تعادل بین عواطف و شناخت‌ها عمل کرده و تصمیم‌گیری کند، هم‌خوانی ندارد. عواملی مانند شرایط خانوادگی نامساعد،

^۱. Scaturo

سبک‌های فرزندپروری ناکارآمد و سبک‌های دلبستگی نایمن و مانند آن، به صورت مشترک از عوامل پیشاینده خود-متمایزسازی پایین و هم‌وابستگی بالا به شمار می‌روند. بدین واسطه، ما شاهد رفتار واکنش‌گری بیشتری در افراد هم‌وابسته هستیم به دلیل این که افراد هم‌وابسته، توانایی تصمیم‌گیری بر اساس معیار و منطق خود را نداشته، در برقراری ارتباط با دیگران به صورت منفعلانه و هیجانی واکنش نشان می‌دهند. بنا بر دیدگاه بوئن، واکنش‌پذیری عاطفی به حالتی گفته می‌شود که در آن منطق فرد تسلیم احساساتش شده و فرد تنها با تکیه بر احساساتش و بدون در نظر گرفتن راه‌حل‌های منطقی دست به عمل و تصمیم‌گیری می‌زند. بر این اساس، وجود رابطه منفی و معنادار بین مؤلفه‌های هم‌وابستگی و خود-متمایزسازی قابل تبیین و منطقی به نظر می‌رسد.

در قسمت دوم تحلیل داده‌ها شاهد وجود رابطه مثبت و معنادار بین تمام مؤلفه‌های هم‌وابستگی با آزار عاطفی بودیم. این یافته به نوعی در راستای نتایج پژوهش نادسون و ترل (۲۰۱۲) قرار دارد که در پژوهشی با عنوان "هم‌وابستگی، تعارض بین‌والدینی ادراک‌شده و سوء‌مصرف مواد در خانواده مبدأ" نشان دادند که افراد هم‌وابسته در روابط بین‌فردی میزان تعارض بالاتری را ادراک کرده و بیشتر دچار سوء‌مصرف مواد مخدر می‌شوند. در پژوهشی که توسط ریوم و وارد (۲۰۰۷) انجام شد، تجربه آزار و خشونت در ابعاد مختلف فیزیکی، جنسی و روانی و غفلت از طرف والدین از عوامل پیش‌بینی‌کننده هم‌وابستگی در بزرگسالی به شمار می‌رفت. در تبیین این یافته می‌توان اظهار داشت که افراد هم‌وابسته به واسطه ویژگی‌های ایثار خود، عدم توجه به خود و رفتار واکنش‌پذیری هیجانی، در موقعیت‌های مختلف کمتر ابراز وجود کرده و نیز به صورت منطقی برخورد نمی‌کنند. این افراد نیازمند توجه بوده و از طرد و مورد توجه قرار نگرفتن هراسانند و به واسطه همین ویژگی‌ها در روابطی که حتی حقوق آنها رعایت نمی‌شود، ماندگار می‌شوند و پایبندی خود را به این رابطه به صورت اعتیاد هم‌وابستگی نشان می‌دهند. افراد هم‌وابسته، گاه در حین این روابط در ابعاد مختلف جسمی، جنسی و روان‌شناختی مورد آزار و خشونت قرار می‌گیرند و به دلیل اینکه به این رابطه اعتیاد داشته و از طرفی از لحاظ اجتماعی فاقد مهارت‌های کافی هستند حاضر به ترک رابطه نشده، به همین خاطر به میزان بیشتری در معرض خطر خشونت از نوع عاطفی قرار می‌گیرند. رابطه بین آزار عاطفی و هم‌وابستگی یک رابطه دوسویه است به گونه‌ای که میزان اعتیاد هم‌وابستگی در خانواده‌های که دارای محیطی پرتنش بوده و فضای ایمن مناسبی را برای پرورش فرزندان فراهم نکرده و از طرفی بیشتر در معرض آزار جسمی، جنسی و روانی قرار گرفته‌اند، به مراتب بیشتر دیده شده است. از سوی دیگر، افراد هم‌وابسته به دلیل اینکه به مقدار بیشتری رفتارهای فدایی کردن، ایثار خود و رفتارهای مهرطلبی (لیندی، گیردانو و هامر^۱، ۱۹۹۹) را از خود نشان می‌دهند، وقتی که درگیر یک رابطه می‌شوند به واسطه عدم مهارت‌های اجتماعی و حل مسئله که نتیجه شرایط نامساعد زندگی در دوران کودکی بوده، توان برقراری یک رابطه مؤثر را نخواهند داشت و به همین خاطر، دیده می‌شود که این افراد با وجود شرایط سخت زندگی حاضر به تحمل انواع آزار عاطفی اعم از آزار

^۱. Lindley, Giordano & Hammer

کلامی، سلطه‌گری، غفلت و کناره‌گیری و محدودیت اجتماعی می‌شوند و از طرفی، حاضر به ترک زندگی زناشویی ناخوشایند خود نشده، خود را پایبند به آن می‌دانند. بر این اساس، وجود رابطه مثبت و معنادار بین مؤلفه‌های هم‌وابستگی با مؤلفه‌های آزار عاطفی به صورت منطقی قابل تبیین است.

هم‌چنین نتایج تحلیل مسیر حاکی از ارتباط دو جانبه و معکوس بین خود-تمایزسازی و مؤلفه‌های آزار عاطفی می‌باشد. این یافته به نوعی در راستای نتایج به دست آمده از پژوهش اسکورون و همکاران (۲۰۰۹) است که در پژوهشی طولی با عنوان "تمایز یافتگی خود و بهزیستی بین‌فردی و روان‌شناختی" نشان دادند که افراد تمایز یافته در مقایسه با افراد تمایز نیافته، بهزیستی بین‌فردی و روان‌شناختی بالاتری دارند و به صورت بالغانه و پخته‌تری تنش‌های بین‌فردی و روان‌شناختی را مدیریت می‌کنند. هم‌چنین این یافته به نوعی تأییدکننده نتایج پژوهش گوهری و همکاران (۱۳۹۴) است که در پژوهشی با عنوان "پیش‌بینی فرسودگی زناشویی بر اساس تمایز یافتگی و ... نشان دادند که افراد تمایز یافته در مقایسه با افراد تمایز نیافته به میزان کمتری دچار فرسودگی زناشویی و احساسات منفی و آزاردهنده متعاقب آن می‌شوند. در تبیین این یافته، می‌توان اظهار داشت افرادی که دارای سطوح بالای خود-تمایزسازی هستند، در دوران کودکی شرایط مساعدی جهت پرورش توانمندی‌های خود داشته‌اند. بر اساس نظر بوئن، افراد تمایز یافته از سبک دلبستگی ایمن و سالمی برخوردار هستند و هم‌چنین والدین آنها از سبک‌های فرزندپروری کارآمدی جهت پرورش آنها استفاده کرده‌اند. افراد تمایز یافته در بعد درون‌فردی بین افکار و احساسات خود و در بعد بین‌فردی بین صمیمیت و استقلال در ارتباط با دیگران به خوبی تمایز قائل می‌شوند. این افراد به واسطه این توانمندی در موقعیت‌های مختلف به صورت پخته رفتار می‌کنند به گونه‌ای که اگر در رابطه‌ای درگیر شوند که قرار باشد مورد آزار عاطفی قرار بگیرند به خوبی از حق خود دفاع کرده و برعکس افراد هم‌وابسته، خود را ملزم به حفظ این رابطه نمی‌دانند. یک فرد تمایز یافته اگر مورد آزار عاطفی قرار بگیرد به صورت منطقی و فعال در جهت رفع این مشکل قدم برمی‌دارد ولی فرد تمایز نیافته ممکن است به واسطه عدم وجود امنیت دلبستگی و نیاز به توجه، محبت و تأیید دیگران، با این قضیه کنار بیاید و به همین خاطر، بیشتر مورد آزار قرار بگیرد. یک فرد تمایز یافته چون به خوبی توانایی مدیریت زندگی خود را به تنهایی دارا است، به راحتی پذیرای محدودیت اجتماعی نیست و از طرفی از غفلت و طرد دیگران چندان هراسی ندارد. این افراد با وجود این‌که به خوبی توانایی مدیریت یک رابطه را دارا هستند اما اگر قرار باشد "جایگاه من" آنها در خطر قرار بگیرد و شخصیت و منافع آنها رو به زوال رود به خوبی بر خواسته‌های خود تمرکز کرده، در جهت احقاق حقوق خود قدم برمی‌دارند. اما افراد هم‌وابسته به واسطه میزان پایین تمایز یافتگی فاقد این توانایی هستند. به نظر می‌رسد رابطه آزار عاطفی با خود-تمایزسازی نیز به صورت دوسویه باشد، به گونه‌ای که مواجه شدن با آزار عاطفی و شرایط نامساعد خانوادگی در کودکی می‌تواند پیش‌بین قوی‌ای برای خود-تمایزسازی پایین باشد و از طرفی، درجات پایین خود-تمایزسازی می‌تواند عاملی جهت متحمل شدن آزار عاطفی و برخورد منفعلانه با آن بخصوص در روابط زناشویی باشد.

در نهایت آنچه که این پژوهش به صورت خاص در پی پاسخ‌گویی به آن است، بررسی نقش واسطه‌ای خود-متمایزسازی در ارتباط بین هم‌وابستگی و آزار عاطفی است. نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل داده‌های پژوهش حاضر، حاکی از معنادار بودن نقش واسطه‌ای خود-متمایزسازی در ارتباط بین تمام مؤلفه‌های هم-وابستگی با تمام مؤلفه‌های آزار عاطفی به استثنای مؤلفه واکنش‌پذیری بود. با این‌که پژوهشی که به صورت دقیق به بررسی فرضیه فوق پرداخته باشد توسط محقق یافت نشد، نتایج پژوهش‌های انجام شده توسط لامپیس و همکاران (۲۰۱۷)، چانگ (۲۰۱۸)، اسکورون و همکاران (۲۰۰۹)، گوهری و همکاران (۱۳۹۴) و اسکیان و همکاران (۱۳۸۷) به نوعی تأییدکننده نتایج فرضیه فوق هستند. هم‌چنین در راستای یافته فوق، ریوم، وارد و ویکوویتز^۱ (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان "متغیرهای روانی-اجتماعی میانجی در رابطه بین تاریخچه کودکی بدرفتاری هیجانی-رفتاری، هم‌وابستگی و خود-خاموشی"^۲ نشان دادند که کیفیت متغیرهای روان‌شناختی مانند عزت‌نفس، تمایز یافتگی خود و ... می‌تواند به صورت معناداری رابطه بین تاریخچه کودکی بدرفتاری هیجانی-رفتاری با عملکرد رفتاری بیمارگونه بعدی (هم‌وابستگی و در خود فرو ماندگی) را تعدیل کند. در خصوص تبیین این یافته می‌توان استدلال کرد: با این‌که هم‌وابستگی به صورت مستقیم موجب تغییر در مقادیر آزار عاطفی و ابعاد مختلف آن می‌شود، این ارتباط به واسطه میزان خود-متمایزسازی افراد قابل تعدیل شدن است. به این معنی که مثلاً بالا رفتن میزان خود-متمایزسازی در افراد به مقدار زیادی اثرات هم‌وابستگی بر آزار عاطفی را کاهش می‌دهد. افراد تمایز یافته به واسطه توانایی که در زمینه برخورد منطقی با امور و توجه و تمرکز بر توانایی‌ها و حقوق خود دارند، می‌توانند در موقعیت‌هایی که قرار است با آزار عاطفی مواجه شوند به‌خصوص در زندگی زناشویی، به صورت منطقی برخورد کرده، در جهت مهم انگاشتن خود و تلاش برای رهایی از این شرایط قدم بردارند. در واقع، بالا رفتن میزان خود-متمایزسازی به نوعی مقداری از اثرات منفی اعتیاد هم‌وابستگی را خنثی کرده و بر این اساس، موجب کاهش آسیب‌پذیری از آزار کلامی، طرد، مورد غفلت قرار گرفتن و محدودیت اجتماعی می‌شود. در حالت عادی افراد هم‌وابسته توانایی برخورد با این مسائل را ندارند و محققین بر این عقیده هستند که از طریق برنامه‌ریزی در جهت آموزش خود-متمایزسازی می‌توان قدمی کاربردی در جهت کاهش آزار عاطفی در افرادی که دچار اعتیاد هم‌وابستگی هستند، برداشت. در مورد عدم تأیید نقش واسطه‌ای خود-متمایزسازی در ارتباط بین مؤلفه واکنش‌پذیری با مؤلفه‌های آزار عاطفی شاید بتوان این‌گونه استدلال کرد که افرادی که نمرات بالایی در مؤلفه واکنش‌پذیری کسب کرده‌اند به مقدار کم‌تری تحت‌تأثیر عوامل دیگر مانند خود-متمایزسازی، حاضر به تغییر هستند. در واقع، در نظر گرفتن واکنش‌پذیری به عنوان متغیری که به میزان بیشتری پایدار مانده و کمتر دستخوش تغییر می‌شود، می‌تواند راهی برای تبیین این مسئله باشد.

^۱. Reyome, Ward & Witkiewitz

^۲. Self-Silencing

بدون شک آگاهی و شناخت افراد یاری‌رسان در زمینه مسائل خانوادگی در مورد هم‌وابستگی، خود-تمایزسازی و آزار عاطفی می‌تواند به زنان (با توجه به وظیفه مهمی که در واحد خانواده و تربیت فرزندان بر عهده دارند) در رضایت‌مندی کلی از جنبه‌های مختلف زندگی زناشویی و عملکرد سالم و سازگار در زندگی، کمک کند. هم‌چنین با توجه به یافته‌های این پژوهش، مشاوران خانواده و زوج‌درمانگران می‌توانند از طریق افزایش میزان تمایز یافتگی زنان، تغییر دادن هم‌وابستگی زنان به مسئولیت‌پذیری و رفتارهای بالغ و پخته، آزار عاطفی آنها را کاهش دهند. نمونه پژوهش حاضر به جمعیت دانشجویان زن متأهل مقاطع تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید بهشتی شهر تهران اختصاص داشت؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که جهت افزایش قابلیت تعمیم‌پذیری نتایج، پژوهش مشابهی در دانشجویان متأهل دیگر دانشگاه‌ها صورت گیرد و از سایر شیوه‌ها مخصوصاً راهبردهای کیفی استفاده گردد تا بر صحت و سقم نتایج و یافته‌های به دست آمده افزوده شود. از سوی دیگر، به خاطر ملاحظات زمانی و مالی، امکان اجرای پرسش‌نامه‌های موردنظر بر روی زوج‌ها وجود نداشت به همین خاطر پرسش‌نامه‌ها فقط بر روی دانشجویان زن متأهل اجرا شد که این امر قابلیت تعمیم‌پذیری نتایج پژوهش را با محدودیت مواجه می‌سازد. لذا پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های بعدی پژوهشی با عنوان پژوهش حاضر بر روی زوجین اجرا شود. هم‌چنین محدود کردن متغیرهای تعدیل‌کننده و واسطه‌ای در بین هم‌وابستگی و آزار عاطفی در زنان به خود-تمایزسازی در عین این که باعث جامعیت این پژوهش است، در عین حال یکی از محدودیت‌های این پژوهش نیز به حساب می‌آید. بر این اساس ضروری است که در مطالعات آینده در خصوص متغیرهای تعدیل‌کننده و واسطه‌ای در رابطه بین هم‌وابستگی و آزار عاطفی در زنان به اهمیت عوامل روان‌شناختی، جمعیت‌شناختی، فرهنگی و مواردی از این قبیل نیز توجه شود.

ملاحظات اخلاقی

ملاحظات اخلاقی پژوهش حاضر، بدین شرح بودند: ۱) کلیه افراد اطلاعاتی در مورد پژوهش دریافت کرده و در صورت تمایل در پژوهش شرکت کردند (اخذ رضایت آگاهانه). ۲) این اطمینان به افراد داده شد که تمام اطلاعات محرمانه بوده و صرفاً برای امور پژوهشی مورد استفاده قرار می‌گیرند. ۳) به منظور حفظ حریم خصوصی، نام و نام خانوادگی شرکت‌کنندگان ثبت نشد. ۴) افرادی که تمایل به اطلاع از نتیجه پژوهش داشتند، نتایج به همراه توضیحات ضروری، در یک فایل برایشان ارسال شد.

منابع فارسی

- اسکیان، پرستو. (۱۳۸۴). بررسی تاثیر سایکودرام بر افزایش تمایز یافتگی فرد از خانواده اصلی در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی منطقه ۵ شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت معلم تهران.
- اسکیان، پرستو، عابدیان، احمد، و چنگیزی، فرهاد. (۱۳۸۷). هم‌وابستگی و رابطه آن با تمایز یافتگی در دانشجویان کارشناسی دانشگاه تهران. مجموعه مقالات چهارمین سمینار سراسری بهداشت روان دانشجویان.

- براهیمی، نسترن. (۱۳۸۷). بررسی تاثیر آموزش انتخاب و کنترل گلاسر بر آزار عاطفی زوجین در شهر اصفهان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره خانواده. دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان.
- براهیمی، نسترن، احمدی، سید احمد، و عابدی، محمدرضا. (۱۳۸۸). رابطه ساده و چندگانه آزار عاطفی و اختلال‌های روانی در زنان شهر اصفهان. مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۷(۲)، ۷۷-۹۵.
- تیموری آسفیچی، علی، غلامعلی لواسانی، مسعود، بخشایش، علیرضا. (۱۳۹۱). پیش‌بینی رضایت زناشویی براساس سبک‌های دلبستگی و خود-متمایزسازی. خانواده‌پژوهی، ۸(۴)، ۴۶۳-۴۴۱.
- شریفی، شادی. (۱۳۸۴). مقایسه میزان هم‌وابستگی در زنان با نقش‌های جنسیتی گوناگون (زنانه، مردانه، دوجنسیتی، نامتمایز). زن در توسعه و سیاست، ۳(۱)، ۶۷-۴۹.
- شعاع کاظمی، مهرانگیز. (۱۳۹۶). خشونت خانوادگی، دزدگی زناشویی و احساس ارزشمندی در زنان عادی و مراجعه کننده دادگاه خانواده شهر تهران. مطالعات زن و خانواده، ۱(۵)، ۵۲-۳۵.
- کاظمیان، سمیه، و دلار، علی. (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین تمایز یافتگی و میزان تمایل به اعتیاد در مردان متأهل. فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، ۴(۴)، ۱۱۵-۱۰۵.
- کیانی، مجید، شیروانی، طهماسب، و خندان، اسماعیل. (۱۳۹۳). ارتباط بین خود-متمایزسازی و سلامت روان در جانبازان و معلولین. فصلنامه طب جانباز، ۶(۴)، ۱۶۹-۱۶۳.
- گوهری، شیوا، زهراکار، کیانوش، و نظری، علی محمد. (۱۳۹۴). پیش‌بینی فرسودگی زناشویی براساس تمایز یافتگی و صمیمیت جنسی در پرستاران. پژوهش پرستاران، ۱۱(۲)، ۸۰-۷۲.
- مقالی، شیوا، آقایی، اصغر، و قربانی، مریم. (۱۳۹۳). مقایسه هم‌وابستگی و رضایت زناشویی زنان متأهل عادی و در شرف طلاق. دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی، ۱۶(۴)، ۱۶-۴.
- مطیعیان، سمیرا، قربانی، مریم، و گل‌پرور، محسن. (۱۳۹۴). نقش هم‌وابستگی در پیش‌بینی سبک‌های عشق‌ورزی در زنان. دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی، ۱۶(۳)، ۹۹-۹۰.
- مفردنژاد، ناهید، و منادی، مرتضی. (۱۳۹۹). ارتباط سرمایه‌های روان‌شناختی و فرهنگی با خشونت خانگی در زنان متأهل (مورد مطالعه: فرهنگیان بهبهان) مطالعات زن و خانواده، ۸(۱)، ۲۱۳-۱۸۹.
- موسوی، سیده فاطمه، و قلی‌نسب قوجه بیگلر، رقیه. (۱۳۹۸). نقش حمایت عاطفی و خودتعیین‌گری در پیش‌بینی تعارضات زناشویی زنان متأهل. مطالعات زن و خانواده، ۷(۱)، ۷۱-۵۱.
- مومنی، خدامراد، و علیخانی، مصطفی. (۱۳۹۲). رابطه عملکرد خانواده، تمایز یافتگی خود و تاب‌آوری با استرس، اضطراب و افسردگی در زنان متأهل شهر کرمانشاه. فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۳(۲)، ۳۲۹-۲۹۷.
- ولدخانی، جمیله. (۱۳۸۷). بررسی رابطه منزلت‌های هویتی من و خود-متمایزسازی با سازگاری زناشویی در مردان و زنان متأهل دانشگاه علامه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
- یونسی، فاطمه. (۱۳۸۵). هنجاریابی و تعیین ویژگی‌های روانسنجی آزمون خود-متمایزسازی در بین افراد ۳۰-۲۵ ساله. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.

References

- Bacon, I., McKay, E., Reynolds, F., & McIntyre, A. (2020). The lived experience of codependency: An interpretative phenomenological analysis. *International Journal of Mental Health and Addiction, 18*(3), 754-771. [\[Link\]](#)
- Barahimi, N., Ahmadi, S., Abedi, M. (2009). Simple and Multiple Relationships between Emotional Abuse and Mental Disorders in the women of Esfahan. *Women's Studies Sociological and Psychological, 7*(2), 77-95 (Text in Persian). [\[Link\]](#)
- Beattie, M. (2009). *Beyond codependency: And getting better all the time*. Simon and Schuster. [\[Link\]](#)
- Bortolon, C. B., Signor, L., Moreira, T. D. C., Figueiró, L. R., Benchaya, M. C., Machado, C. A., ... & Barros, H. M. T. (2016). Family functioning and health issues associated with codependency in families of drug users. *Ciencia & Saude Coletiva, 21*, 101-107. [\[Link\]](#)
- Bradshaw, S. D., Shumway, S. T., & Kimball, T. G. (2021). Associations between SUD in the family, PFC functioning, and codependency: Importance of family member recovery. In *Family Resilience and Recovery from Opioids and Other Addictions* (pp. 145-168). Springer, Cham. [\[Link\]](#)
- Brahimi, N. (2008). *The investigating the effect of Glasser's selection and control training on emotional harassment of couples in Isfahan*. Master's thesis in Family Counseling. Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Isfahan (Text in Persian). [\[Link\]](#)
- Chang, S. H. (2010). *Codependency among college students in the United States and Taiwan: A cross-cultural study*. Ohio University. [\[Link\]](#)
- Chang, S. H. (2018). Testing a model of codependency for college students in Taiwan based on Bowen's concept of differentiation. *International Journal of Psychology, 53*(2), 107-116. [\[Link\]](#)
- Cripe, S. M., Sanchez, S. E., Gelaye, B., Sanchez, E., & Williams, M. A. (2011). Association between intimate partner violence, migraine and probable migraine. *Headache: The Journal of Head and Face Pain, 51*(2), 208-219. [\[Link\]](#)
- Dear, G. E. (2004). Test-retest reliability of the Holyoake Codependency Index with Australian students. *Psychological reports, 94*(2), 482-484. [\[Link\]](#)
- Dear, G. E., & Roberts, C. M. (2000). The Holyoake Codependency Index: Investigation of the factor structure and psychometric properties. *Psychological Reports, 87*(3), 991-1002. [\[Link\]](#)
- Eskian, P. (2005). *Investigating the effect of psychodrama on increasing individual differentiation from the main family in high school girls in District 5 of Tehran*. Master's thesis of Tarbiat Moallem University of Tehran (Text in Persian). [\[Link\]](#)
- Eskian, P., Abedian, A., & Changizi, F. (2008). *The co-dependency and its relationship with differentiation in undergraduate students of Tehran University*. Proceedings of the Fourth National Seminar on Student Mental Health (Text in Persian). [\[Link\]](#)

- Estefan, L. F., Coulter, M. L., & VandeWeerd, C. (2016). Depression in women who have left violent relationships: The unique impact of frequent emotional abuse. *Violence against women*, 22(11), 1397-1413. [[Link](#)]
- Fischer, J. L., & Crawford, D. W. (1992). Codependency and parenting styles. *Journal of Adolescent Research*, 7(3), 352-363. [[Link](#)]
- Gamboa, G. (2006). *An exploratory study of risk factors associated with intimate partner relationships*. California State University, Long Beach. [[Link](#)]
- Gohari, S., Zaharakar, K., & Nazari, A. (2015). Prediction of marital burnout based on differentiation and sexual intimacy in nurses. *Iranian Journal of Nursing Research*, 10 (2) ,72-80 (Text in Persian). [[Link](#)]
- Gracia, E., Rodriguez, C. M., Martín-Fernández, M., & Lila, M. (2020). Acceptability of family violence: Underlying ties between intimate partner violence and child abuse. *Journal of interpersonal violence*, 35(17-18), 3217-3236. [[Link](#)]
- Hainlen, R. L., Jankowski, P. J., Paine, D. R., & Sandage, S. J. (2016). Adult attachment and well-being: Dimensions of differentiation of self as mediators. *Contemporary Family Therapy*, 38(2), 172-183. [[Link](#)]
- Halim, N., Steven, E., Reich, N., Badi, L., & Messersmith, L. (2018). Variability and validity of intimate partner violence reporting by couples in Tanzania. *PLoS one*, 13(3), e0193253. [[Link](#)]
- Henning, K., & Klesges, L. M. (2003). Prevalence and characteristics of psychological abuse reported by court-involved battered women. *Journal of interpersonal violence*, 18(8), 857-871. [[Link](#)]
- Hill, A. (2009). *Predictors of relationship satisfaction: The link between cognitive flexibility, compassionate love and level of differentiation*. Alliant International University, Los Angeles. [[Link](#)]
- Karakurt, G., & Silver, K. E. (2013). Emotional abuse in intimate relationships: The role of gender and age. *Violence and victims*, 28(5), 804-821. [[Link](#)]
- Kazemyan, S., & Delavar, A. (2012). Study the relationship between differentiation and married men's addiction attitude. *Quarterly of Order & Security Guards*, 4(16), 105-115 (Text in Persian). [[Link](#)]
- Kiyani, M., Shirvani, T., & Khandan, E. (2014). Relationship between Self-Differentiation and Mental Health in Veterans and Disabled Persons. *Iranian Journal of War and Public Health*, 6 (4), 163-169 (Text in Persian). [[Link](#)]
- Knauth, D. G., & Skowron, E. A. (2004). Psychometric evaluation of the differentiation of self inventory for adolescents. *Nursing Research*, 53(3), 163-171. [[Link](#)]
- Knudson, T. M., & Terrell, H. K. (2012). Codependency, perceived interparental conflict, and substance abuse in the family of origin. *The American Journal of Family Therapy*, 40(3), 245-257. [[Link](#)]
- Lampis, J., Cataudella, S., Busonera, A., & Skowron, E. A. (2017). The Role of Differentiation of Self and Dyadic Adjustment in Predicting Codependency. *Contemporary Family Therapy*, 39(1), 62-72. [[Link](#)]
- Lewis, C. S., Griffing, S., Chu, M., Jospitre, T., Sage, R. E., Madry, L., & Primm, B. J. (2006). Coping and violence exposure as predictors of psychological functioning in domestic violence survivors. *Violence against women*, 12(4), 340-354. [[Link](#)]

- Likcani, A., Stith, S., Spencer, C., Webb, F., & Peterson, F. R. (2017). Differentiation and intimate partner violence. *The American Journal of Family Therapy*, 45(5), 235-249. [\[Link\]](#)
- Lindley, N. R., Giordano, P. J., & Hammer, E. D. (1999). Codependency: Predictors and psychometric issues. *Journal of Clinical Psychology*, 55(1), 59-64. [\[Link\]](#)
- Mesghali, S., Aghaie, A., Ghorbani, M. (2014). Comparing the Codependency and Marital Satisfaction, between Normal Married Women and on the Verge of Divorce Women. *Knowledge & Research in Applied Psychology*, 15(58), 4-16 (Text in Persian). [\[Link\]](#)
- Meteyard, J. D., Andersen, K. L., & Marx, E. (2012). Exploring the relationship between differentiation of self and religious questing in students from two faith-based colleges. *Pastoral Psychology*, 61(3), 333-342. [\[Link\]](#)
- Mofradnejad, N., Monadi, M. (2020). The relationship of psychological capital and cultural capital with domestic violence in married women. *Journal of Woman and Family Studies*, 8(1), 189-213 (Text in Persian). [\[Link\]](#)
- Momeni, K., Alikhani, M. (2013). The Relationship between Family Functioning, Differentiation of Self and Resiliency with Stress, Anxiety and Depression in the Married Women Kermanshah city. *Family Counseling and Psychotherapy*, 3(2), 297-329 (Text in Persian). [\[Link\]](#)
- Montesanti, S. R. (2015). The role of structural and interpersonal violence in the lives of women: a conceptual shift in prevention of gender-based violence. *BMC Women's Health*, 15(93), 1-3. [\[Link\]](#)
- Morse, M. A. (2003). *An exploration of women's experiences of emotional abuse* (Doctoral dissertation, University of Georgia). [\[Link\]](#)
- Motieian, S., Ghorbani, M., Golparvar, M. (2015). The Role of Codependency in Predicting Females Love Styles. *Knowledge & Research in Applied Psychology*, 16(3), 90-99 (Text in Persian). [\[Link\]](#)
- Mousavi, S., Gholinasab Ghoje Beigloo, R. (2019). The Role of Emotional Support and Self-Determination in Prediction of Marital Conflicts among Married Women. *Journal of Woman and Family Studies*, 7(1), 51-71 (Text in Persian). [\[Link\]](#)
- Reyome, N. D., & Ward, K. S. (2007). Self-reported history of childhood maltreatment and codependency in undergraduate nursing students. *Journal of Emotional Abuse*, 7(1), 37-50. [\[Link\]](#)
- Reyome, N. D., Ward, K. S., & Witkiewitz, K. (2010). Psychosocial variables as mediators of the relationship between childhood history of emotional maltreatment, codependency, and self-silencing. *Journal of aggression, maltreatment & trauma*, 19(2), 159-179. [\[Link\]](#)
- Rodríguez-González, M., Skowron, E. A., Cagigal de Gregorio, V., & Muñoz San Roque, I. (2016). Differentiation of Self, Mate Selection, and Marital Adjustment: Validity of Postulates of Bowen Theory in a Spanish Sample. *The American Journal of Family Therapy*, 44(1), 11-23. [\[Link\]](#)
- Samelius, L., Wijma, B., Wingren, G., & Wijma, K. (2009). Posttraumatic stress and somatization in abused women. *Traumatology*, 15(1), 103-112. [\[Link\]](#)
- Scaturro, D. J. (2005). *Family Therapy: Dilemmas of Codependency and Family Homeostasis*. In *Clinical dilemmas in psychotherapy: A transtheoretical approach to psychotherapy integration*, (pp. 99-110). [\[Link\]](#)

- Sharifi, S. (2005). The Comparison of the level of homogeneity in women with different gender maps (female, male, bisexual, indistinguishable). *Women in Development & Politics*, 3 (1), 49-67 (Text in Persian). [[Link](#)]
- Shoaa Kazemi, M. (2017). Relationship & comparative family violence ,couple burnout, self-esteem in normal and client women to court in Tehran city. *Journal of Woman and Family Studies*, 5(1), 35-52 (Text in Persian). [[Link](#)]
- Skowron, E. A. (2000). The role of differentiation of self in marital adjustment. *Journal of counseling Psychology*, 47(2), 229- 241. [[Link](#)]
- Skowron, E. A., & Friedlander, M. L. (1998). The Differentiation of Self Inventory: Development and initial validation. *Journal of counseling psychology*, 45(3), 235- 246. [[Link](#)]
- Skowron, E. A., Stanley, K. L., & Shapiro, M. D. (2009). A longitudinal perspective on differentiation of self, interpersonal and psychological well-being in young adulthood. *Contemporary Family Therapy*, 31(1), 3-18. [[Link](#)]
- Teimouri Asfichi, A., Gholam Ali Lavasani, M., Bakhshayesh, A. (2012). The predicting marital satisfaction based on attachment and self-differentiation styles. *Family Studies*, 8 (4), 463-441 (Text in Persian). [[Link](#)]
- Valdkhani, J. (2008). *The investigating the relationship between my identity status and self-differentiation with marital adjustment in married men and women of Allameh University*. Master Thesis in Counseling, Allameh Tabatabaei University, Tehran (Text in Persian). [[Link](#)]
- Wolford-Clevenger, C., Grigorian, H., Brem, M., Florimbio, A., Elmquist, J., & Stuart, G. L. (2017). Associations of emotional abuse types with suicide ideation among dating couples. *Journal of aggression, maltreatment & trauma*, 26(9), 1042-1054. [[Link](#)]
- Younesi, F. (2006). *The normalization and determination of psychometric characteristics of self-differentiation test among people aged 25-30 years*. Master Thesis in Counseling, Allameh Tabatabai University, Tehran (Text in Persian). [[Link](#)]